

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4902/2545

นางสาว อุษา อินสว่างโจทก์ นาย โสภณ ศรีนาคจำเลย

ย่อ / หลักกฎหมาย

โจทก์เป็นภริยาจำเลยโดยมิได้จดทะเบียนสมรส ทรัพย์สินต่าง ๆ ที่หามาได้ระหว่างที่อยู่กินด้วยกัน โจทก์ย่อมมีส่วนเป็นเจ้าของอยู่ด้วยกึ่งหนึ่งในฐานะเจ้าของรวม แม้ศาลชั้นต้นจะตั้งประเด็นข้อพิพาทไว้เพียงว่า โจทก์เป็นเจ้าของรวมในที่ดินพิพาทตามฟ้องหรือไม่ แต่ในการวินิจฉัยประเด็นดังกล่าวศาลก็ต้องพิจารณาคำฟ้องและคำให้การของโจทก์และจำเลยด้วยว่าโจทก์อ้างว่าเป็นเจ้าของร่วนนั้น โจทก์อ้างโดยอาศัยเหตุอะไรและจำเลยยอมรับหรือไม่

คำพิพากษา

คดีนี้โจทก์ฟ้องขอให้ใส่ชื่อโจทก์เป็นเจ้าของรวมในที่ดินพิพาทร่วมกับจำเลยโดยอ้างเหตุว่าที่ดินพิพาทเป็นทรัพย์สินที่โจทก์ทำมาหาได้ร่วมกันในระหว่างที่อยู่กินฉันสามีภริยากับจำเลย ซึ่งข้ออ้างดังกล่าวจำเลยให้การปฏิเสธ ดังนั้น ในการวินิจฉัยประเด็นข้อพิพาทดังกล่าวจึงต้องวินิจฉัยข้ออ้างของโจทก์เสียก่อนว่ารับฟังได้ดังที่กล่าวในฟ้องหรือไม่ หากรับฟังได้โจทก์ก็ย่อมมีสิทธิขอให้ใส่ชื่อโจทก์ในที่ดินพิพาทในฐานะเจ้าของรวม หากรับฟังไม่ได้โจทก์ก็ต้องแพ้คดี ประเด็นที่ว่าโจทก์ได้อยู่กินฉันสามีภริยากับจำเลยหรือเป็นภริยาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของจำเลยหรือไม่จึงเกี่ยวกับประเด็นข้อพิพาทที่ศาลชั้นต้นกำหนดไว้และเป็นประเด็นสำคัญที่จะนำไปสู่การวินิจฉัยประเด็นเรื่องการเป็นเจ้าของรวมของโจทก์ แม้ศาลชั้นต้นจะมีได้กำหนดเป็นประเด็นข้อพิพาทและมีได้วินิจฉัย ศาลอุทธรณ์ภาค 7 ก็มีอำนาจหยิบยกขึ้นวินิจฉัยได้ ไม่ถือว่าเป็นการวินิจฉัยนอกประเด็น แต่อย่างไรโจทก์ฟ้องว่า โจทก์และจำเลยได้แต่งงานอยู่กินเป็นสามีภริยาโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส โจทก์และจำเลยได้ร่วมกันซื้อและครอบครองที่ดินหนึ่งแปลง โจทก์ยอมให้ใส่ชื่อจำเลยเป็นผู้ถือครองที่ดินแทนโจทก์ โจทก์จึงไม่ประสงค์จะอยู่กินเป็นสามีภริยากับจำเลยอีกต่อไปและได้ทวงถามให้จำเลยใส่ชื่อโจทก์เป็นเจ้าของรวมในที่ดินแปลงดังกล่าวกึ่งหนึ่ง แต่จำเลยปฏิเสธและจะนำที่ดินไปแบ่งขายให้บุคคลอื่น ขอบังคับให้จำเลยจดทะเบียนใส่ชื่อโจทก์เป็นเจ้าของรวมที่ดินพิพาท หากจำเลยไม่ปฏิบัติตามให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาจำเลยให้การว่า จำเลยไม่เคยแต่งงานหรืออยู่กินเป็นสามีภริยากับโจทก์ จำเลยจ้างโจทก์มาเป็นลูกจ้างเลี้ยงเปิดให้จำเลยชั่วคราว โจทก์ได้รับค่าจ้างแต่ละเดือนครบถ้วนแล้ว จำเลยและนายชาติ ศิลาโรจน์ ได้ซื้อที่ดินพิพาท จากนายสวาท ทองนาค ก่อนที่โจทก์จะมาเป็นลูกจ้างของจำเลยโดยใช้เงินของจำเลยเอง โจทก์จึงไม่มีสิทธิขอแบ่งที่ดินหรือทรัพย์สินอื่นจากจำเลย ขอให้ยกฟ้องศาลชั้นต้น พิพากษายกฟ้องให้โจทก์ใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนจำเลยโดยกำหนดค่าทนายความ 3,000 บาทโจทก์อุทธรณ์โดยได้รับอนุญาตให้ดำเนินคดีอย่างคนอนาถาศาลอุทธรณ์ภาค 7 พิพากษากลับ ให้จำเลยจดทะเบียนใส่ชื่อโจทก์เป็นเจ้าของรวมในที่ดินพิพาทเฉพาะส่วนของจำเลยตามแบบหมายเลข 3 (น.ส.3) เล่ม 1 หน้า 3 หมู่ที่ 2ตำบลยานยาว อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี โดยให้โจทก์และจำเลยออกค่าใช้จ่ายในการจดทะเบียนคนละครึ่ง หากจำเลยไม่ปฏิบัติตามให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของจำเลย ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสองศาลให้เป็นพับจำเลยฎีกาศาลฎีกา วินิจฉัยว่า พิเคราะห์แล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้นฟังได้ว่า จำเลยเป็นเจ้าของที่ดินพิพาท โดยจำเลย

มีชื่อเป็นเจ้าของรวมอยู่จำนวน 2,880 ส่วน ในจำนวน 8,680 ส่วนจำเลยซื้อที่ดินแปลงนี้เมื่อปี 2532 ปัญหาวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยมีว่า จำเลยเป็นเจ้าของที่ดินพิพาทจำนวน 2,880 ส่วนแต่เพียงผู้เดียวหรือไม่ โจทก์นำสืบว่า ที่ดินแปลงดังกล่าวจำเลยซื้อมาขณะที่โจทก์และจำเลยอยู่กินเป็นสามีภริยาโดยไม่ได้อจดทะเบียนสมรส โจทก์จึงมีส่วนเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยโดยโจทก์เบิกความว่า รู้จักจำเลยตั้งแต่ปี 2531 ต่อมารักใคร่ชอบพอกันจึงได้อยู่กินเป็นสามีภริยาในที่ดินพิพาทซึ่งเช่าจากนายชายจำเลย ต่อมาโจทก์และจำเลยประสงค์จะทำนาทุ่งจึงซื้อที่ดินแปลงดังกล่าวเนื้อที่ 11 ไร่ 80 ตารางวา โดยกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรบางส่วนชำระค่าที่ดิน และจดทะเบียนใส่ชื่อจำเลยในทะเบียนที่ดินหลังจากนั้นโจทก์และจำเลยได้ทำนาข้าว นาทุ่ง และเลี้ยงเป็ดในที่ดิน แต่การเลี้ยงเป็ดไม่มีกำไรจึงแบ่งขายที่ดินบางส่วนให้นายปรีชา สุวรรณประทีป โจทก์และจำเลยได้ปลูกบ้าน 1 หลัง ในที่ดินพิพาทคือบ้านเลขที่ 123/4 แต่เมื่อโจทก์ฟ้องคดีนี้ จำเลยได้รื้อบ้านดังกล่าวทิ้ง โจทก์จึงแจ้งความไว้เป็นหลักฐาน เดิมโจทก์ซื้อรำพึง อินสว่าง ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็นอุษา ระหว่างอยู่กินกับจำเลย จำเลยได้ทำสัญญาประกันชีวิตและระบุในใบคำขอเอาประกันชีวิตว่านางรำพึงคือโจทก์เป็นภริยาจำเลย นอกจากนี้โจทก์ยังมีนางบุญเทียร พลเสน มารดาโจทก์ นางมาลี แสงอินทร์ ญาติจำเลย และนายตรี พลเสน ผู้ใหญ่บ้าน มาเบิกความรับรองข้อเท็จจริงดังกล่าว อีกทั้งตามบัตรเชิญ และรายละเอียดในใบคำขอเอาประกันชีวิต ก็ระบุว่าโจทก์เป็นภริยาจำเลย พยานหลักฐานโจทก์จึงมีน้ำหนักมากกว่าพยานจำเลยซึ่งอ้างลอย ๆ เพียงว่าโจทก์เป็นลูกจ้างเลี้ยงเป็ดเมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าโจทก์เป็นภริยาจำเลยทรัพย์สินต่าง ๆ ที่หามาได้ระหว่างอยู่กินด้วยกันโจทก์จึงมีส่วนเป็นเจ้าของอยู่ด้วยกึ่งหนึ่งในฐานะเจ้าของรวม ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 7 พิพากษาให้ใส่ชื่อโจทก์เป็นเจ้าของรวมในที่ดินพิพาทเฉพาะส่วนของจำเลยจึงชอบแล้ว ฎีกาของจำเลยข้อนี้ฟังไม่ขึ้นส่วนที่จำเลยฎีกาว่า ศาลอุทธรณ์ภาค 7 หยิบยกประเด็นว่า โจทก์เป็นภริยาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของจำเลยหรือไม่ ขึ้นวินิจฉัยโดยที่ศาลชั้นต้นมิได้กำหนดเป็นประเด็นพิพาท ถือว่าเป็นการวินิจฉัยนอกประเด็นนั้น เห็นว่า แม้ศาลชั้นต้นจะตั้งประเด็นข้อพิพาทไว้เพียงว่า โจทก์เป็นเจ้าของรวมในที่ดินพิพาทตามฟ้องหรือไม่ แต่ในการวินิจฉัยประเด็นดังกล่าวศาลก็ต้องพิจารณาคำฟ้องและคำให้การของโจทก์และจำเลยด้วยว่าที่โจทก์อ้างว่าเป็นเจ้าของรมนั้น โจทก์อ้างโดยอาศัยเหตุอะไรและจำเลยยอมรับหรือไม่ คดีนี้โจทก์ฟ้องขอให้ใส่ชื่อโจทก์เป็น เจ้าของรวมในที่ดินพิพาทร่วมกับจำเลยโดยอ้างเหตุว่าที่ดินพิพาทเป็นทรัพย์สินที่โจทก์หามาหาได้ร่วมกันในระหว่างที่อยู่กินฉันสามีภริยากับจำเลย ซึ่งข้ออ้างดังกล่าวจำเลยให้การปฏิเสธ ดังนั้น ในการวินิจฉัยประเด็นพิพาทดังกล่าวจึงต้องวินิจฉัยข้ออ้างของโจทก์เสียก่อนว่ารับฟังได้ดังที่กล่าวในฟ้องหรือไม่ หากรับฟังได้โจทก์ก็ย่อมมีสิทธิขอให้ใส่ชื่อโจทก์ในที่ดินพิพาทในฐานะเจ้าของรวม หากรับฟังไม่ได้โจทก์ก็ต้องแพ้คดี ประเด็นที่ว่าโจทก์ได้อยู่กินฉันสามีภริยากับจำเลยหรือเป็นภริยาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของจำเลยหรือไม่จึงเกี่ยวกับประเด็นข้อพิพาทที่ศาลชั้นต้นกำหนดไว้และเป็นประเด็นสำคัญที่จะนำไปสู่การวินิจฉัยประเด็นเรื่องการเป็นเจ้าของรวมของโจทก์ แม้ศาลชั้นต้นจะมีได้กำหนดเป็นประเด็นข้อพิพาทและมีได้วินิจฉัย ศาลอุทธรณ์ภาค 7 ก็มีอำนาจหยิบยกขึ้นวินิจฉัยได้ ไม่ถือว่าเป็นการวินิจฉัยนอกประเด็นแต่อย่างใด ฎีกาจำเลยข้อนี้ฟังไม่ขึ้นเช่นกัน พิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นฎีกาให้เป็นพับ

องค์คณะ

สมิตร สุภาดุลย์ · ไพศาล เจริญวุฒิ · สมชัย เกษขุมพล

